
**OMAGIU PENTRU DOI MARI GEOGRAFI DIN REPUBLICA MOLDOVA –
MIHAI COȘCODAN ȘI SEZONT CIUBARĂ –
CU PRILEJUL ANIVERSĂRII DE 80 DE ANI DE LA NAȘTERE**

Vitalie SOCHIRCĂ,
dr., conf. univ.,
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID:<https://orcid.org/0000-0003-3924-2253>

Summary

The Bessarabia's land is the homeland of illustrious geographic teachers and scholars (Gheorghe Năstase, Teodor Porucic, Lev Berg, Vera Verina-Nemțeanu etc.), whose pantheon is completed by the remarkable geographers and patriots Mihai Coșcodan and Sezont Ciubară, who at October 17, 2020 and April 11, 2021, respectively, would have to celebrated 80 years old. The article evokes the cultural memory and the contribution of these two personalities to the cultural heritage of our nation.

Keywords: *geography teachers, notorious scientists geographers, scientific achievements*

Mult pătitul pământ al Basarabiei este patria unor iluștri profesori și savanți geografi (Gheorghe Năstase, Teodor Porucic, Lev Berg, Vera Verina-Nemțeanu ș.a.), panteonul cărora este completat de remarcabilii geografi și patrioți Mihai Coșcodan și Sezont Ciubară, care la 17 octombrie 2020 și, respectiv, la 11 aprilie 2021, ar fi împlinit vârsta de 80 de ani. În articol este evocată memoria culturală și contribuția acestor două personalități la dezvoltarea învățământului și științei, și la patrimoniul cultural al neamului nostru.

Preocupările științifice ale profesorului și savantului Mihai Coșcodan

Mihai Coșcodan s-a născut la 17 octombrie 1940, în satul Năpădeni, raionul Ungheni, în familia lui Teodosie și a Pulcheriei Coșcodan. După absolvirea școlii din satul natal, urmează studiile la Școala Pedagogică „N.K. Krupskaja” din orașul Călărași (1954-1958), pe care o absolvă cu mențiune, apoi este înmatriculat la Facultatea de Geografie a Institutului Pedagogic de Stat din Tiraspol (1958-1963). În perioada de studenție se remarcă prin calități excepționale, iar după

Cercetarea istoriei și patrimoniului cultural local în contextul dezvoltării durabile a societății

absolvirea facultății este angajat în calitate de asistent universitar la catedra de Geografie Fizică.

A urmat o strălucită carieră științifico-didactică și de demnitate publică – de la asistent la docent (conferențiar universitar), apoi a fost ales în funcțiile de șef al Catedrei Geografie fizică generală și cartografie (1971-1977), decan al Facultății de Geografie (1977-1987), rector al Institutului Pedagogic de Stat din Tiraspol (1987-1992), deținând și funcții de consilier orășenesc Tiraspol, deputat în Parlamentul Republicii Moldova (1990-1994), viceprim-ministru în două guverne ale Republicii Moldova (1992-1994), Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Moldova în Republica Bulgaria, Republica Macedonia și Republica Serbia (1994-1998), șef al Catedrei Științe ale solului, geologie și geografie la Universitatea de Stat din Moldova (2003-2013).

Mihai Coșcodan a muncit pe tărâmul universitar timp de 53 de ani, cu o deosebită pasiune pentru activitatea pedagogică și pentru Geografie, fiind un etalon de cadru didactic și de cercetător, care și-a transformat profesia într-un crez, într-o vocație, într-un mod de viață. La toate acestea se adaugă permanenta dorință de cunoaștere și implicare activă, motiv pentru care Domnia Sa reprezintă, cu siguranță, pentru generațiile actuale și cele viitoare, un model de profesionalism și dăruire totală în tot ceea ce și-a propus și a realizat în întreaga sa carieră științifică, didactică, managerială și social-politică⁶⁰⁸.

Un reper de început al carierei de cercetare a fost anul 1967, când este admis la aspiratură (doctorat) în Universitatea de Stat „Ivan Franko” din Lvov (Ucraina), la specialitatea „Meteorologie, climatologie și agrometeorologie”. La finele anului 1971, susține cu brio teza de candidat în științe geografice (echivalentul titlului de doctor în științe în prezent)⁶⁰⁹ și devine cel mai tânăr doctor în științe geografice din RSS Moldovenească. Problema științifică abordată în teză se referă la studiul caracteristicilor microclimatice ale Podișului Codrilor din RSSM, regiune cu cel mai fragmentat relief și peisaje geografice complexe.

Studiul caracteristicilor climatice și a sensibilității climatice a unor zone și regiuni fizico-geografice a fost direcția principală de cercetare a profesorului Mihai Coșcodan. Investigațiile științifice s-au materializat în circa 120 de publicații în domeniul microclimei, climatologiei, meteorologiei, geografiei fizice generale, inclusiv 3 monografii științifice. Aceste studii au un impact considerabil pentru evaluarea și utilizarea rațională a resurselor climatice și agroclimatice ale Republicii Moldova.

⁶⁰⁸ Maria Nedealcov, Vitalie Sochircă, Ilie Boian. *Preocupări științifice ale profesorului și savantului Mihai Coșcodan*. Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 10-11 noiembrie 2020: Rezumatele comunicărilor. Științe ale naturii și exacte, Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Cercetare și Inovare, Chișinău: CEP USM, 2020, p. 5-8.

⁶⁰⁹ М. Ф. Кошкодан. *Опыт микроклиматической характеристики природных территориальных комплексов на примере Кодр (Молдавская ССР)*: Автореферат дис. на соискание ученой степени кандидата географических наук. 690 / Львовский гос. ун-т им. Ивана Франко, Львов, 1971. 15 с.

Dintre cele mai importante lucrări științifico-didactice, elaborate și editate de Mihai Coșcodan, menționăm manualul *Meteorologie și Climatologie*⁶¹⁰, editat în anul 2007, fiind utilizat pe larg atât de către studenți și profesori, cât și de specialiști în domeniul meteorologiei și climatologiei. De asemenea, a participat activ în elaborarea mai multor lucrări de prestigiu, în calitate de coautor. Astfel, a fost membru al Comitetului Național pentru editarea colecției de volume *Mediul geografic al Republicii Moldova*. În anul 2006, la editura „Știința” apare volumul I: *Resursele naturale*, ediția I, iar în anul 2007, ediția a II-a⁶¹¹. În anul 2015, a fost editată monografia *Meteorologie și Climatologie*, elaborată împreună cu Maria Nedeașcov, dr. hab., prof. univ., directorul Institutului de Ecologie și Geografie⁶¹².

Preocupările științifice ale lui Mihai Coșcodan, în colaborare cu alți savanți din țară și de peste hotare, au fost axate pe următoarele domenii:

- studiul schimbărilor climatice regionale în contextul încălzirii globale și estimarea impactului riscurilor meteo-climatice;
- stabilirea variabilității spațio-temporale a regimului radiativ și a celui eolian în scopul valorificării energiei regenerabile (solare și eoliene);
- evaluarea și valorificarea rațională a resurselor climatice și agroclimatice ale Republicii Moldova în condițiile nou-create de schimbările climatice etc.

Activitatea de cercetare a continuat în carul proiectului instituțional „Crearea bazelor științifico-informaționale pentru optimizarea organizării teritoriale în condițiile actuale de modificare a mediului” (2011-2014), în care și-a manifestat interesul deosebit față de organizarea și funcționarea unor sisteme capabile să monitorizeze modificările globale de mediu. Savantul Mihai Coșcodan a contribuit esențial la creșterea rolului utilizării metodelor contemporane de cercetare, în special a metodelor statistice de analiză temporală și spațială.

De-a lungul anilor, Mihai Coșcodan a fost referent oficial la tezele de doctor în științe geografice la specialitatea 153.05 Meteorologie, climatologie, agrometeorologie, membru al Consiliului științific specializat, membru al Comisiei de experți în științe biologice și geonomice din cadrul Consiliului Național de Atestare și Acreditare.

Preocuparea sa de a fi de folos societății, domeniului, de a asigura instruirea și educația eficientă, pregătirea și promovarea cadrelor tinere a persistat întotdeauna.

⁶¹⁰ Mihai Coșcodan. *Meteorologie și climatologie*. Chișinău: CEP USM, 2007, 302 p.

⁶¹¹ Constantin Mihăilescu, Vitalie Sochircă, Tatiana Constantinov, Mihai Coșcodan, Andrei Ursu et al. *Mediul geografic al Republicii Moldova. Vol. I: Resursele naturale*. Chișinău: Știința, 2006 (ediția I), 2007 (ediția a II-a). 184 p.

⁶¹² Mihai Coșcodan, Maria Nedeașcov. *Meteorologie și climatologie*. Chișinău: CEP USM, 2015, 215 p..

File din viața și activitatea geografului Sezont Ciubară

În rândul geografilor de seamă care s-au născut pe mult pătitul pământ al Basarabiei se înscrie și remarcabilul geograf și patriot Sezont Ciubară, care la 11 aprilie 2021 ar fi împlinit vârsta de 80 de ani. Destinul însă i-a fost altul, el părăsindu-ne în noiembrie 1997, după o moarte subită. Născut la 11 aprilie 1941 în satul românesc Zăicani, raionul Râșcani, Sezont a fost al treilea copil în familia lui Alexandru și a Elizavetei Ciubară. Această generație de basarabeni a avut parte de o soartă tragică, trecând prin calvarul ocupației sovietice, al Războiului al Doilea Mondial, al foametei organizate de regimul comunist în anii 1946-1947, al criminelor deportări ale băștinașilor în Siberia în anii 1941-1951, al rusificării și deznaționalizării dezlănțuite în perioada regimului sovietic etc.

Prin aceste încercări grele i-a fost sortit să treacă și tânărului Sezont (tragedia deportării a afectat direct și familia Ciubară, fiind „ridicate” câteva rude apropiate), care a urmat cursurile școlii primare din satul natal, continuându-și apoi studiile la Colegiul de Educație Fizică și Sport din Chișinău (apropo, fiind pasionat în special de handbal).

Setea de cunoștințe și afecțiunea pentru ținutul natal îl aduc la Facultatea de Geografie a Institutului Pedagogic de Stat din Tiraspol, pe care a absolvit-o cu mențiune în anul 1966, cu specializarea „Geografie și limbi moderne”. Apreciind calitățile deosebite prin care s-a remarcat în anii de studenție și de activitate ca profesor de geografie la o școală medie din orașul Tiraspol, tânărului Sezont Ciubară i s-a propus să se înscrie la aspiratură (doctorat) la Institutul Africii al Academiei de Științe a URSS din Moscova (1969-1972).

După aspiratură se încadrează în activitatea didactico-științifică la catedra de Geografie economică a Institutului Pedagogic de Stat din Tiraspol. Între timp își finalizează teza de doctorat cu tema „Проблемы развития и размещения цветной металлургии Африки” („Problemele dezvoltării și repartiției metalurgiei neferoaselor în Africa”), pe care o susține în anul 1979 la Universitatea de Stat „Mihail Lomonosov” din Moscova. Ascensiunea profesională a continuat cu obținerea titlului și a funcției de conferențiar universitar la aceeași catedră în anul 1988.

Bucurându-se de un respect deosebit din partea colegilor, Sezont Ciubară a fost ales în funcția de decan al Facultății de Geografie, pe care a deținut-o în anii 1987-1992 – perioada cea mai fierbinte a conflictului din Transnistria, iar din anul 1992 a devenit șef al catedrei Geografie

umană și economică (deja în refugiere, la Universitatea de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău), pe care a condus-o până la stingerea sa. Deținând aceste funcții de conducere într-o perioadă atât de tensionată și dificilă, Sezont Ciubară a dat dovadă de o înțelepciune deosebită, reușind să unească colectivul și să creeze o atmosferă constructivă la facultate și catedră.

Fiind un adevărat patriot al neamului, Sezont Ciubară a participat activ în lupta de eliberare națională de la sfârșitul anilor '80 – începutul anilor '90 ai sec. al XX-lea, cutreierând în această perioadă prin multe sate din Republica Moldova, pentru a aduce la cunoștință adevărurile despre românii basarabeni: cine suntem, de unde venim și încotro trebuie să mergem.

Vastele cunoștințe și munca de cercetare în domeniul geografiei umane au fost materializate în numeroasele lucrări științifice și didactice. Deosebit de prodigioși au fost ultimii ani, când a reușit să realizeze primele lucrări de geografie umană în limba română editate în Basarabia: „Geografia umană și economică generală a lumii” (în anul 1995), „Geografia umană și economică a lumii - Europa”⁶¹³ (în anul 1996) – destinate studenților, dar și manualul școlar „Geografia umană și economică generală” în calitate de manual experimental pentru clasa a VIII-a⁶¹⁴ (în anul 1997), (lucrările sus-menționate având și coautori). Manualul „Geografia umană și economică a lumii” pentru clasa a XI-a de liceu⁶¹⁵ (în limbile română și rusă, reeditat ulterior de câteva ori, având și coautori) și manualul „Geografia umană și economică a lumii – Asia”⁶¹⁶, destinat studenților (având și coautori), au apărut la sfârșitul anului 1997 și, respectiv, în anul 2000, după moartea autorului. Au fost editate, de asemenea, și numeroase programe școlare și universitare la geografie, articole științifice și alte lucrări.

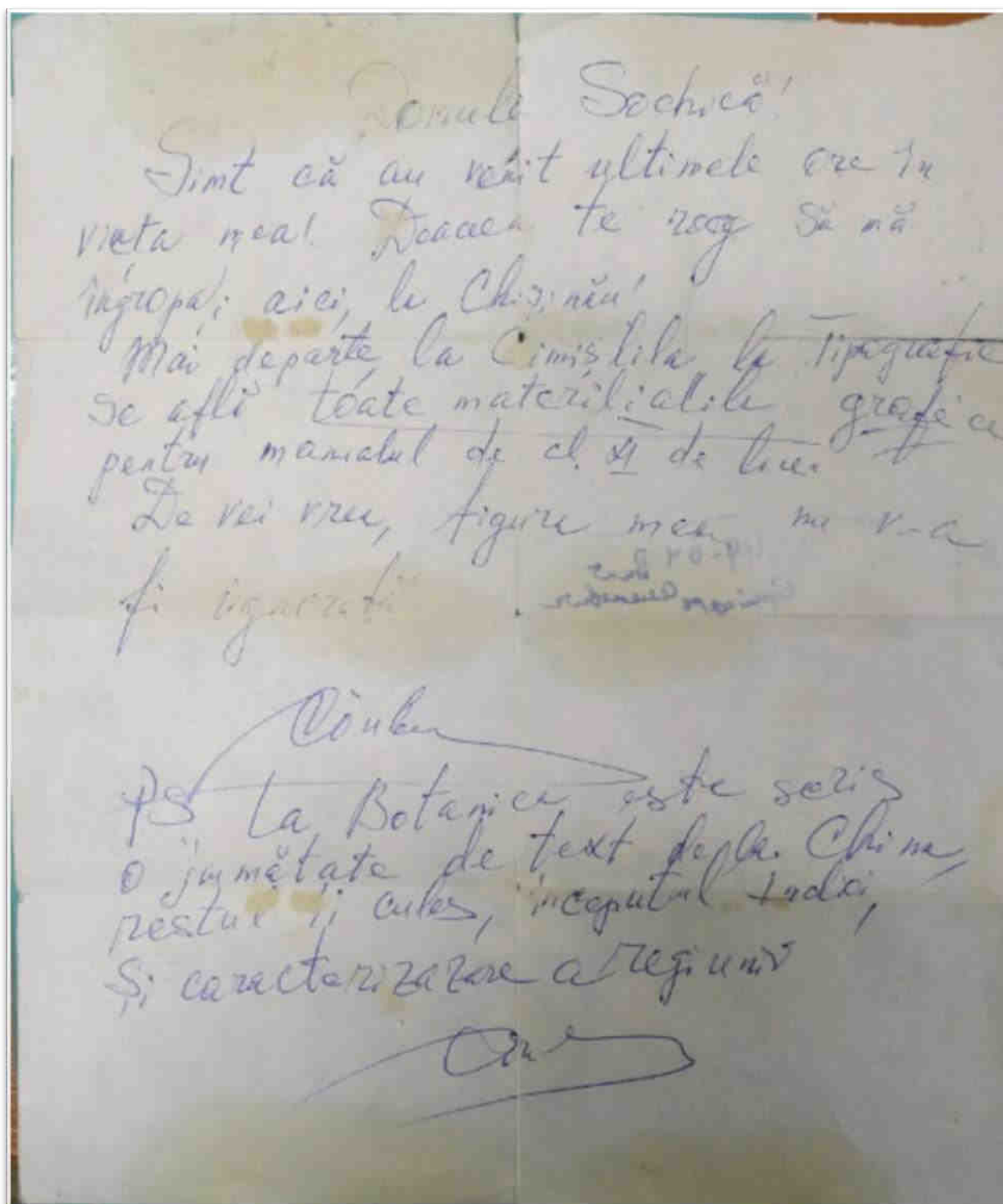
Realizările lui Sezont Ciubară și poziția sa civică au fost foarte mult apreciate de oamenii de bună credință, însă nu au fost pe placul răuvoitorilor, care i-au erodat în permanență sănătatea, iar până la urmă i-au curmat viața. În primăvara anului 1997, a fost bătut cu sălbăticie ziua în amiaza mare în centrul Chișinăului, după care a urmat o perioadă de suferințe, ca să se stingă la 14 noiembrie 1997. Din păcate, nu a fost îndeplinită nici ultima sa dorință, scrisă pe o filă la Chișinău și adresată autorului acestui articol, în care ruga să fie înmormântat „... aici, la Chișinău...”. Familia sa a decis altfel, el fiind înmormântat la cimitirul din satul Sucleia, raionul Slobozia, din proximitatea sudică a Tiraspolului.

⁶¹³ S. Ciubară, V. Sochircă, P. Colța. *Geografia umană și economică a lumii (Europa)*, manual. Cimișlia: Edit. Tipcim, 1996, 56 p.

⁶¹⁴ S. Ciubară, V. Nirean. *Geografia umană și economică generală*, manual. Cimișlia: Edit. Tipcim, 1997, 208 p.

⁶¹⁵ S. Ciubară. *Geografia umană și economică a lumii*, manual pentru clasa a XI-a. Chișinău: Edit. Lumina, 1997, 320 p.

⁶¹⁶ V. Sochircă, S. Ciubară, Z. Calanda. *Geografia umană și economică a lumii (Asia)*, manual. Cimișlia: Edit. Tipcim, 2000, 184 p.

Plecarea prematură a acestei personalități a fost o mare pierdere pentru familie, rude, prieteni, colegi de serviciu și oameni de bună credință, cărora le-a fost un sprijin de nădejde și un bun îndrumător. Sezont Ciubară rămâne în memoria noastră ca un geograf de o competență deosebită, un adevărat patriot român, un om cu suflet mare și o bunătate rar întâlnită.